't Gaat er om, als we bij 't beeld blijven, dat we na „hereniging" drinken uit één kan, DIE GEVULD IS MET KLARE WIJN, en niet met een mengsel van Schrift + menselijke wijsheden, zoals b.v. de improvisaties van Dr Kuyper over 't verband van doop en wedergeboorte, of de onschriftuurlijke, noodlottige kerkrechtregels van de (omgezwaaide) Dr H. H. Kuyper en Dr Nauta. P. D.

Nagift Orgelfonds

Onder vriendelijke dank van N. N. uit Zwolle via een br. uit Kampen ontvangen f 1.—. P. D.

GEZINSLEVEN

Aangaande mij en mijn huis

Schrik van rondom.

Wie de zonde doet, is een dienstknecht der zonde; of eigenlijk: is een slaaf der zonde. Zo een mist de vrijheid van beweging. Altijd en overal laat de aarde haar macht over hem gevoelen, en moet hij zich naar haar schikken, zoals een slaaf steeds het dreigend oog van zijn meester op zich voelt gericht.

Wij zien het met Jozefs broers. Sedert zij zich aan hem hebben vergrepen, de een met minder vrijmoedigheid en sterker protest dan de ander, maar toch allen schuldig — sedert zij allen mee de verantwoordelijkheid voor deze gruwel dragen, zijn zij, die Jozef als slaaf verkochten, zelf slaven der zonde geworden — en behield de slaaf Jozef (zelfs toen hij bovendien nog in de gevangenis opgesloten werd) zijn vrijheid.

Wie hen ziet, fiere, forse kerels, geducht in hun verschijning en optreden, moet wel menen, dat ze voor niemand vervaard zijn, maar onbevreesd hun eigen gang gaan. En toch — hoe klein is hun hart. Bij het geringste dat hun overkomt, zonder dat ze het kunnen verklaren, staat die zonde in al haar verschrikking weer dreigend voor hen en verlamt hen. De herinnering er aan is hun als een leeuw op de weg, die hun het voortgaan belet.

Zelfs de naam „Egypte", waarheen ze hun broer verkochten, jaagt hun vrees aan. De gedachte, dat ze er heen moeten, vervult hen met bange voorgevoelens!

Honger lijden zij: hun vader, maar ook zij zelf en hun kinderen en hun vee. En natuurlijk weten ze ervan, dat in Egypte koren te krijgen is, nog eerder dan hun vader er van weet. Maar zij beginnen er niet over. Pas toen ook Jacob de geruchten bereikten, brengt hij de mogelijkheid ter sprake, dat zij naar Egypte aftrekken, om koren te kopen. Maar zelfs dan aarzelen ze nog, zodat de oude vader hen moet aanzetten toch eindelijk eens te gaan! „Waarom ziet gij op elkander?" — vraagt hij verwonderd. Hij begrijpt er niets van. Zij zelven zoveel te beter. Maar ze durven het niet zeggen — en ze durven niet langer hun vertrek uitstellen. Ze gaan — maar met een bevend hart. Toch spreken ze zichzelf moed in. „Och neen, gevaar is er toch eigenlijk ook niet. Want Jozef zullen we er zeker niet ontmoeten. Die is al lang dood. Natuurlijk is die dood. Die is voorgoed weg!"

Met lood in de schoenen treden ze het paleis van de onderkoning binnen, hopende, dat het alles goed zal aflopen. Ze zullen hun best doen! Geld hebben ze; ze zullen zich eerbiedig jegens deze heer gedragen; en buigen zich diep voor hem neer, zoals het behoort. Wie weet hier in Egypte iets van hen af! En toch, gerust zijn ze niet.

Ja, daar begint het al. Het onweer, waarvoor ze al steeds bang waren, begint op te zetten! Streng ziet de vreemde heer in zijn prachtig Egyptisch koninklijk gewaad op hen. Zelf durven ze hem nauwelijks in de ogen te zien — en dan barst hij tegen hen los: „Gij zijt verspieders!" En als kwajongens, die betrapt worden, willen ze zich verontschuldigen: „Neen, mijnheer, wij zijn geen verspieders; wij zijn vroom; nooit geen kwaad gedaan!" Van vrees verliezen ze de heerschappij over hun tong en flappen er maar wat uit, ook wat met het geval niets te maken heeft. En op de achtergrond staat die zonde daar weer, en kunnen zij er niet aan ontkomen ze ter sprake te brengen. „Wij zijn met z'n tienen als broers hier, uit Kanaän; zoons van één vader". Nu, dat gaat nog! Maar dan gaan ze verder: „Eigenlijk zijn we met z'n twaalven". Ja, wat heeft dat er mee te maken? „De kleinste is nog bij vader thuis en de ene is niet meer!" Zonder dat het nodig was, hebben ze het hele geval, die gruwel aan hun broer bedreven, weer opgerakeld. En gevoelen zich weer diep-schuldig; en vrezen ze het ergste. Eénmaal moet toch de straf komen. Het is niet meer te keren! Het begint al: alle tien opgesloten; één naar Kanaän terug, om die kleinste op te halen. Zo zitten ze drie dagen in doodsangst. Dan worden ze opgehaald: „Negen mogen naar huis gaan en de jongste ophalen; maar één blijft hier!"

Wat ze al lang gedacht hadden, maar waar ze nooit over spraken — dat perst nu naar buiten: „Wij zijn schuldig aan onze broeder. Daarom komt deze benauwdheid over ons (óf ze het ook benauwd hadden; ja, de zonde is geen zachte meester!), omdat wij niet hoorden, toen wij de benauwdheid zijner ziel wel zagen!"

En Ruben voegt er verwijtend aan toe: „Ik heb je nog gewaarschuwd! Maar jullie hebben niet willen horen — en nu wordt zijn bloed gezocht!"

Neen, niet gezocht door deze onderkoning, die nergens van weet, zoals ze meenden —, maar gezocht van de Here, de God hunner vaderen! Dat is het benauwende!

Dat is het begin; ja, nog maar het begin! Wat zal nu volgen! Waar moet het op uitlopen!

Het feit, dat ze met gevulde zakken huiswaarts keren, met teerkost voor de hongerende mensen en dieren, vermag niet hun harten met vreugde te vervullen. Alleen reeds niet, doordat ze Simeon moeten achterlaten; en dat ze de boodschap meekregen: „Als gij op uw tweede reis om koren die jongste niet meeneemt hier naar toe, dan zal ik u als verspieders behandelen en is er zeker geen brood voor u beschikbaar" — stemt hen somber. En nu reeds peinzen ze zich moe, hoe ze met deze ongelukstijding bij vader aan moeten komen; en kwelt het hun ziel, als ze bedenken welk een verdriet ze hun oude vader daarmee zullen aandoen!

Maar het meest worden ze gedrukt, doordat ze zich niet kunnen ontworstelen aan de gedachte, dat de Heere bezig is het bloed van hun broer te zoeken, en dat Hij daarmee dóór zal gaan, totdat..... Ja, wat zal het einde zijn?

En toen, nog onder de indruk van de eerste slag, daar barst het onweer van Gods toorn over hun gruweldaad opnieuw los. Terwijl ze even in de herberg rusten en een der broers zijn zak opent, om daar wat voer uit te nemen voor zijn ezel — daar valt zijn oog op geld, het geld, dat hij eerlijk afgedragen heeft, toen zijn zak gevuld werd; hetzelfde geld. Het was weergekeerd in de zak! „Maar hoe? Hoe kan dat? Wat mag dit betekenen. Hier zit wat achter!" Zo denken al de broers er over, toen zij ervan hoorden. Hun nog niet tot rust gekomen hart krijgt een nieuwe schok, zó erg, dat gezegd moet worden: „Het hart ontging hunlieden!" Ze begrepen er niets van, en tegelijk misten ze de kalmte, zich er op te bezinnen, wat hun te doen stond; als met lamheid stonden ze geslagen; een onbestemde vrees deed hen sidderen. „Zij verschrikten", zegt de Bijbel. En ze zeiden tegen elkaar: „Wat is dit, dat God tegen ons gedaan heeft?"

Aan onze Broeders en Zusters.

Van verschillende zijden daartoe opgewekt, hebben ondergetekenden een comité gevormd, dat bereid is gelden in ontvangst te nemen voor een sober monument op de graven van Prof. Schilder en Prof. Holwerda.

Het spreekt vanzelf, dat wij niet opwekken een bedrag voor dit doel beschikbaar te stellen. Wij delen alleen mee, dat wij gaarne voor dit doel giften willen ontvangen en in overleg met de families voor de verwerkelijking van het genoemde plan D. V. hopen te zorgen.

Ds E. T. v. d. BORN.
Ds O. W. BOUWSMA.
Ds H. KNOOP.
Ds C. H. LINDEBOOM.
Ds J. O. MULDER.
Prof. C. VEENHOF.
Ds G. VISéE.
Ds J. DE WAARD.

Men gelieve zijn giften te storten op Girorekening No. 338475, t.n.v. Ds O. W. Bouwsma.

Andere bladen worden verzocht dit bericht over te nemen.

Wat ze al vermoed hadden in Egypte, wordt nu voor hen bange werkelijkheid: God is met hen bezig! Hij zoekt hun zonden thuis. En ze weten het: „Vreselijk is het te vallen in de handen van de levende God!"

De andere zakken hebben ze maar dicht gelaten. Durfden zij ze niet openen? Ik vermoed het. Stel eens voor, dat ook daarin het geld teruggekeerd was! Maar eenmaal thuis gekomen, moesten de zakken geopend worden. En ja, het geld van elk der andere broers lag in elks eigen zak. Is het wonder, dat we lezen: „zij en hun vader waren bevreesd!" „Schrik van rondom!" HUISMAN.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

Naar een Christelijke vereniging der standen

III.

Tot de ontwikkeling van het Gereformeerde leven, het doel, dat „De Reformatie" zich heeft gesteld, behoort ook, dat wij onze christelijke sociale en economische activiteit, zoals gezegd, laten beheersen door het Woord Gods en daarbij ons laten leiden door onze kerkelijke belijdenis, die er immers een is voor het gehele leven. Wij duchten het gevaar van een oecumene, die allen, die de Christennaam nog willen dragen tot één grote gemeenschap wil samensmeden. Wie de praktijk van de Christelijke organisaties nagaat, moet constateren, dat deze organisaties in hun werving van leden tegenwoordig eenzelfde ruime begrenzing stellen. Wij komen daartegenover beslist uit met en willen ook niet anders zijn dan een Gereformeerd Maatschappelijk Verbond. Wie ons tegenwerpt, dat dan ons getal klein zal zijn en blijven en dus dienovereenkomstig ook onze macht en invloed, antwoorden wij, dat wat het eerste betreft, dat kleine getal, dit dan is overeenkomstig onze feitelijke, niet opgeschroefde positie in deze wereld. Het is beter zich dit alles nuchter bewust te zijn, dan te leven in de schijnwereld van de grotere getallen met geringe intrinsieke waarde. En wat die macht en invloed betreft, dát geven wij in Gods hand, daar men macht en invloed in deze wereld, Gode zij dank, niet altijd kan afmeten naar getal en maat. Dit hangt, gelijk alles, af van Gods zegen, Die meer dan eens door hetgeen klein en veracht was hetgeen groot en verheven was heeft willen beschamen.

Juist door deze scherpe, principiële begrenzing zullen wij onze medeburgers in dit land en ook onze medechristenen onder hen, meer ten zegen kunnen zijn, dan wanneer wij hen en onszelf laten leven in een wereld van 'n zekere algemene, christelijke verbondenheid, die steeds meer zal blijken op schijn dan op werkelijkheid te berusten en waarvan ook geen reformerende kracht kan uitgaan op hen, die van ons verschillen.

Behalve de in het bovenstaande gegeven motivering van het goede recht van de oprichting van het GEREFORMEERD MAATSCHAPPELIJK VERBOND, zouden wij gaarne nog op een ander motief de aandacht willen vestigen, evenzeer van belang o.i.

Weliswaar introduceren ook wij een Gereformeerd Werkgeversverbond en een Gereformeerd Werknemersverbond. Doch wie zou zeggen, dat wij naast elk der beide bestaande christelijke organisaties een eigen, nieuwe hebben geplaatst, zou aan een zeer kenmerkend verschil zijn voorbijgegaan. Het C.N.V. en het Verbond van Chr. Werkgevers in Nederland zijn verschillende organisaties, die elk bepaalde groepen van christenen in hun organisaties willen omvatten. Zij mogen contacten hebben en elkander niet vijandig gezind zijn, zodat men ze nog niet behoeft te kwalificeren, om een woord van Sikkel te gebruiken, als organisaties „tot strijd en tot nijd", toch leven zij elk een gescheiden leven. Merkwaardig is, dat zij samen ijveren voor een gemeenschap in de ondernemingen en in de bedrijfstakken, straks door middel van de op te richten bedrijfschappen en productieschappen als organen van de Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie. Zij doen dit, omdat zij ijveren voor de idee van de gemeenschap in de arbeid, welke gemeenschap zij dan samen met de humanistische organisatie van werkgevers en werknemers met die van de R.K. volksgroep als protestants christelijke zuil mede zullen helpen schragen. Nu zijn de lasten wel ongelijk verdeeld, met name wat de werknemersorganisaties betreft, zodat de zaak er scheef en afzakkend bij komt te hangen, gegeven, dat de zuil van het N.V.V. een lengte heeft van 7, van de K.A.B. van 5 en het zuil-stompje van het C.N.V. maar van 3. Aan ondernemerszijde lijkt mij de zaak nog ingewikkelder en moeilijker, als ik mij realiseer, dat per onderneming soms zowel de humanistische, als de R.K. en de Protestants-Christelijke partij vertegenwoordigd is. In tal van gevallen zijn de ondernemingen lid van bepaalde werkgeversorganisaties, terwijl de directieleden, de individuele ondernemers, weer lid zijn van andere organisaties. Hoe die drie zuilen dus aan de ondernemerszijde geconstrueerd moeten worden naar recht en billijkheid, komt mij voor een ware puzzle te zijn. Doch afgezien daarvan is het merkwaardig, dat men direct maar van wal is gestoken om het maatschappelijk leven naar de idee van de gemeenschap in de arbeid te gaan organiseren en systematiseren, in welke gemeenschap dan naar de hymne: „Alle Menschen werden Brüder" ondertussen Christenen en niet-Christenen broederlijk vereend zijn, waarbij God als Heer van de arbeid en derhalve als enig Hoofd in de gemeenschap van de arbeid is uitgeschakeld. Merkwaardig is, dat men daarvoor ook ijvert als Christelijke organisaties, en dat men ten opzichte van die gemeenschap in de arbeid, waar het de eigen Christelijke organisaties van werkgevers en werknemers betreft, er zo bitter weinig aan heeft gedaan om die individuele werkgevers en werknemers de gedachte bij te brengen, dat zij als Christenen in het arbeidsleven samen een eigen gemeenschap moeten vormen en vertonen in deze wereld. Niet dat ik van een dergelijk pogen, gesteld het zou worden ondernomen, veel effect zou verwachten. Zo heterogeen als de samenstelling van de afzonderlijke organisaties is naar de belijdenis der leden, zo heterogeen zou ook hun verbondenheid zijn.

Daartegenover nu stellen wij en kunnen wij stellen, dank zij de gemeenschap aan één Avondmaalstafel, dank zij de eenheid van Woord en Sacrament, die bij ons voorop gaan, dat patroons en werklieden, werkgevers en werknemers, met hen, die in zelfstandige

beroepen arbeiden, niet maar beginnen om lid te zijn van een eigen aparte organisatie. Primair is dan ook, dat men één is in het Gereformeerd Maatschappelijk Verbond. Terwille van de noodzaak van de praktijk, waar b.v. de wetgever in ons land alleen rekent met afzonderlijke organisaties van werknemers en werkgevers, brengt dit gemeenschappelijk lidmaatschap vervolgens nu met zich, een aansluitend lidmaatschap in het Gereformeerd Werkgeversverbond en het Gereformeerd Werknemersverbond. Maar ieder lid begint om lid te zijn of te worden van het Gereformeerd Maatschappelijk Verbond. Hiervoor nu zijn wij dankbaar, daarvoor danken wij God, dat Hij dat mede als eerste vrucht van de arbeid in het Gereformeerd Sociaal en Economisch Verband, waar velen elkander hebben mogen ontmoeten, heeft willen mogelijk maken: De vereniging der standen, de doorbreking van de jarenlange aan de klassenstrijd herinnerende figuur van de gescheiden organisaties van werkgevers en werknemers. Patrimonium als Verbond van Werklieden, moge in de zeventiger jaren van de vorige eeuw reeds getracht hebben, iets te grijpen van dit ideaal, door naast de werklieden als gewone leden ook de patroons als buitengewone leden in haar organisatie op te nemen, tenslotte was de één toch maar gewoon en de ander buitengewoon lid. In ons GMV kennen wij alleen gewone leden, en erkennen wij als zodanig patroons zowel als arbeiders.

En nu is voorts daarbij ook dit een gelukkig en even merkwaardig verschijnsel, dat terwijl dit zo is, wellicht niemand meer dan wij gekant zal zijn tegen die ontwikkeling onzer dagen, waarbij men de „gemeenschap-in-de-arbeid" in de plaats wil gaan stellen van de patroon of de ondernemer! Als leden van het Gereformeerd Maatschappelijk Verbond willen wij, patroons en werklieden, werkgevers en werknemers, niets weten van die vorm van medezeggenschap, die in de ondernemingen het medebeslissen van de arbeiders wil indragen. Wij laten de patroon en de ondernemer op de plaats, hem door God gewezen, onaangetast staan. Onze hand wil niet grijpen in zondige begeerte naar hetgeen van hen is, wij weigeren hen te ontroven, wat God hun heeft gegeven, het rentmeesterschap over het hun toebetrouwde deel van de eigendom Gods. Met evenveel klem en vuur ijveren wij voor de vrijheid van de arbeider, om zijn roeping van Godswege naar Gods Woord ongehinderd te vervullen, waartoe behoort, dat hij als mens Gods, die deel heeft, z ij n deel aan de cultuurtaak, die God zijn schepselen te verrichten heeft, ook mag en moet hebben een zeker inzicht en uitzicht, een blikveld voor zijn ogen op zijn arbeidsveld, dat meer omvat en verder reikt dan zijn eigen begrensde taak, zijn eigen werkobject, zodat hij de verbanden van arbeid en leven kan zien en zo zijn God in zijn arbeid ook kan gaan verheerlijken. Daarvoor moet de patroon en ondernemer als de man, die de verbanden der onderneming in zijn handen heeft en het geheel kan overzien, naast de werknemers in zijn onderneming, zijn medewerkers in de volle zin van het woord, gaan staan, om hen tot dat doel niet deelgenoot te maken van zijn zeggenschap, (God beware ons voor deze revolutionaire gezagsondermijning!) maar wel m e d e w e t e r, zover als zich verdraagt met hun positie in de onderneming en voor zover ook geboden is om die medewerkers als medearbeiders in de dienst Gods, in welke positie zij evenzeer staan, als de patroon en de ondernemer, hun ere te geven, zodat ook zij hunnerzijds God daarin eren en kunnen getuigen: Wij zien Uw werk groeien, Here God, het cultuurwerk, dat Gij de mensenkinderen te doen hebt gegeven, o Here, onze Here, hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde! Hoe talrijk zijn Uw werken, o Here, Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt!

P. GROEN.

Rectificatie. In ons vorig artikel moet de op 6 na laatste zin luiden:

(Wij zeggen tot allen) in onze kerken die enig maatschappelijk beroep uit(oefenen):

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Wat is nu eigenlijk Christelijk onderwijs?

Over datgene wát nu eigenlijk het onderwijs op de Christelijke school, het recht geeft de naam van Christelijk te voeren, bestaat nog telkens misverstand.

Dat het onderwijs op onze scholen over de gehele linie Christelijk dient te wezen, en niet maar enkel als het gegeven wordt in de uren voor Bijbelse Geschiedenis uitgetrokken, wordt wel aanstonds toegegeven, maar als men zich rekenschap gaat geven wat men eigenlijk heeft te verstaan onder Christelijk rekenen, Christelijke taal, Christelijk lezen, Christelijke aardrijkskunde enz. enz., dán komen velen nog niet tot helderheid.

Is b.v. een rekenboek pas Christelijk wanneer daarin sommetjes voorkomen over uitgaven en inkomsten van kerk en zending?

Is b.v. 'n atlas + tekst christelijk als daarin ook vermeld wordt, dat in Kampen staat de Theologische Hogeschool onzer kerken, in Wittenberg Luther werkte tot heil der kerk, in Worms Luther de goede belijdenis deed voor de overheid, in Heidelberg de Catechismus werd geschreven, op Soemba en Borneo onze Zending arbeidt, enz.....?

Is een taalboek Christelijk als daarin namen uit de bijbel gegeven worden ter overschrijving, en gedeelten uit Schrift en belijdenis worden behandeld?

Is een leesboekje, in de eerste klas te gebruiken, Christelijk, doordat daarin onze kindertjes geleerd wordt de naam van hun God te lezen?

Op al deze vragen zou ik geen ja durven zeggen.

Wel geloof ik, dat inderdaad dit alles bij Christelijk onderwijs behoort.

Waarom zouden in een rekenboek geen sommetjes over kerkelijke uitgaven moeten voorkomen en over alle andere uitgaven wèl?

Waarom zouden onze kinderen wel horen van een sigarenfabriek in Kampen en niet van onze Hogeschool?

Waarom wordt vermeld in zekere atlas, dat in Oberammergau de passiespelen worden gehouden en niet, dat de Catechismus, waaruit onze jongens en meisjes horen preken, in Heidelberg werd geschreven?

Maar toch moeten wij niet zeggen dat dit nu het onderwijs Christelijk maakt.

Om de vraag te beantwoorden: „Wat is nu eigenlijk Christelijk onderwijs?" stel ik een andere vraag: Wat is Christelijk fietsen van Capelle naar D.P. (in Rotterdam)? Is dat fietsen van Capelle naar D.P. Christelijk doordat ik, op de fiets zittende, godsdienstig bezig ben, b.v. mediteer over 's HEREN Woord? Is dat fietsen Christelijk als ik in het drukst van het verkeer bij 't Hofplein bidt of de HERE mij voor ongelukken wil bewaren? Immers neen.

Mijn bidden op dat drukke verkeerspunt kon dan zelfs wel zonde zijn, en is inderdaad zonde als ik er door afgeleid wordt van het nauwlettend opnemen van de verkeerssituatie-hier-en-nu.

'n Andere soortgelijke hulpvraag: Wat is Christelijk koken?

Is dat zulk koken, waarbij de huisvrouw aan de kerk b.v. denkt? Neen.

't Is mogelijk, dat zij door dat denken het eten laat aanbranden, en dan is haar „vrome" koken zonde.

We antwoorden op de vraag: „Wat is Christelijk koken?" Christelijk koken is allereerst goed koken, d.i. koken naar de regels, de „ordinantiën", die daar voor gelden.

En zo zeggen we ook: Christelijk fietsen is allereerst fietsen naar de regels, ordinantiën, die daarvóór gelden.

Christelijk rekenen is allereerst rekenen naar de „wetten" die daarvoor gelden.

Christelijk onderwijs is allereerst goed onderwijs, d.i. naar de ordinantiën die daar voor gelden, gegeven onderwijs.

De ordinantie voor een optelsom moet worden betracht door de kinderen, de ordinantie voor het onderwijs geven in optellen, moet worden betracht door de onderwijzer.

Dan rekent het kind goed.

Dan „rekent" de onderwijzer goed met zijn kinderen.

De ordinantie voor het onderwijzen in de rekenkunde houdt óók in, dat de kinderen geleerd wordt, dat de getallen van God zijn, dat God de rekenkundige „wetten" vaststelde. Dát behoort dus óók bij Christelijk rekenonderwijs, gelijk de methode van de heren A. Janse en Jager de kinderen dit ook onderwijzen, in een enkel woord maar.

De ordinantie voor het onderwijs in de aardrijkskunde houdt óók in, dat de kinderen geleerd wordt, dat de aarde des HEREN is, dat God de volken bemint ('t O. T. leert dat al, heidenvolken waren dat toen!), dat de aarde is de vloer waarop God het grote werk van de vergadering der kerk verricht, en dat daarom onze kinderen moeten weten waar Genève, Wittenberg, Heidelberg enz. liggen.

De ordinantie voor het taalonderwijs houdt óók in dat onze kinderen de Schrift- en kerk-taal (in de belijdenis) geleerd wordt.

Góed onderwijs, onderwijs dat aan de ordinantiën Gods voldoet, houdt alzo in dát, wat men dan pleegt te noemen „het specifiek-Christelijke".

Zulk goed onderwijs, dat aan al Gods ordinantiën voldoet, kan slechts gegeven worden door... het geloof en dat geloof is slechts bij Christenen te vinden.

Zeker kunnen niet-gelovende niet-Christenen wél „werken der wet", werken-in-overeenstemming-met-Gods-ordinantiën doen, maar het doen van Gods ordinantiën is hun onmogelijk. (Zie hierover Heid. Cat. van Prof. Schilder).

Natuurlijk, ze kunnen „goed fietsen", maar ook dit fietsen is niet goed, daar het niet geschiedt in geloof-dat-de-HERE-het-is-die-hun-de-kracht-er-toe-geeft-en-hen-van-ogenblik-tot-ogenblik-moet-bewaren-voor-ongelukken.

De rekenmethode van Bouman en Van Zelm leert de kinderen veelszins „goed rekenen", maar ze is niet goed, want ze leert althans haar onderwijzers, dat de getallen zijn logische denkbaarheden, die de souvereine mens zich denken kan, en niet, dat de getallen zijn Goddelijke gegevenheden, door God gegeven grootheden.

Christelijk fietsen is dus goed fietsen van Christenen door het geloof.

Christelijk onderwijs is dus goed onderwijs van Christenen door het geloof.

Van deze omschrijving kan geen woord gemist.

Er is wel gezegd: Christelijke kunst is kunst van Christenen.

Zo zou gezegd kunnen worden: Christelijk onderwijs is onderwijs van Christenen. Maar zo is het mis.

Christenen kunnen zeer on-Christelijk werk doen.

Christenen kunnen zeer on-Christelijk rekenonderwijs geven; zeer on-Christelijk aardrijkskunde-les geven, b.v. door te negeren al wat maar spreekt over de plaats waar God Zijn kerkwerk deed en uitbundig op te geven van plaatsen, waar de mens zijn werk-in-de-techniek doet.

We kunnen ook niet volstaan met te zeggen: Christelijk onderwijs is goed onderwijs.

Dan zouden we voet geven aan hen, die zeggen: Het rekenen van een heiden is EVEN goed als dat van een Christen. En dat is niet waar.

We kunnen ook niet zeggen: Christelijk onderwijs is goed onderwijs van Christenen. Want dan zou iemand, die b.v. een som goed maakt en een Christen is, doch dit goede rekenen los ziet van z'n geloof, Christelijk gerekend hebben en dat is niet zo.

Evenals de Christen, die goed fietst, op momenten dat hij gelooft, d.i. het geloof oefent, ook z'n fietsen moet zien bij Gods openbaringslicht, moet de Christen die goed rekent, op momenten dat hij gelooft, d.i. het geloof oefent, ook z'n rekenen zien bij Gods openbaringslicht. Hij moet Gods hand er in erkennen, dat Hij hem het vermogen gaf om te rekenen, dat Hij de getallen en getalsverhoudingen schiep.

Zo handhaven wij dus de omschrijving Christelijk onderwijs is goed onderwijs van Christenen, door het geloof.

Wie is tot het geven hiervan bekwaam? Niemand.

En zelfs de allerheiligsten komen niet verder dan tot een klein beginsel der nieuwe gehoorzaamheid in dezen.

J. L. STRUIK.

Is Chr. onderwijs in alles anders?

Om deze vraag te beantwoorden is het nodig allereerst op 't volgende te letten: In den beginne stelde God de mens aan als profeet, priester en koning. M. a.w.: God bekleedde hem met het drieledig mensenambt.

Dit drieledig mensen-ambt, dit menselijk ambt, oefent hij door de zondeval niet meer recht uit.

Doch toen kwam de tweede Adam, de tweede Mens, de Christus = de Gezalfde tot het drieledige mensenambt, en herstelde de mens weer, zodat hij z'n mensenambt weer vervullen kan, hij, de ChristEN = de gezalfde tot het drieledige menselijk ambt; zodat hij Christelijk werken kan. Dat Christelijk werken is dus het herstelde, vernieuwde menselijk-werk-van-den-beginne.

Welnu, omdat Christelijk werk het waarachtig-menselijke werk is, kunnen we zeggen dat goed menselijk bouwen, b.v. door Christenen uit het geloof ondernomen, zowel Christelijk bouwen is als echt-menselijk bouwen, en dat bouwen van Christenen door het geloof is dan als werk gezien niet in alles anders dan het bouwen-naar-de-wetten-die-daarvoor-gelden, door niet-Christenen. Het hoeft ons dus helemaal niet in de war te brengen als een tegenstander ons toevoegt, dat Christelijk rekenen toch niet anders is dan rekenen van niet-Christenen. We kunnen dit zelfs ten dele toegeven.

Christelijk onderwijs is inderdaad niet in alles anders dan onderwijs van niet-Christenen, niet uit het geloof.

Zo hebben we dus de titel-vraag beantwoord.

We deden dit zonder hier allerlei termen te gebruiken. 't Is o.i. beter niet te zeggen b.v.: Het Christelijk rekenen is formeel gezien, het Christelijk rekenen is „op zichzelf" gezien, het Christelijk rekenen is als technische functie gezien, niet in alles anders dan het rekenen van niet-Christenen.

Opmerking I: We hebben in het vorige en dit artikel iets willen zeggen over het Christelijk onderwijs en betoogd, dat ook bij een vak als rekenen het woord Christelijk wel degelijk past. Maar dit houdt nog in geen geval in, dat wij nu maar steeds van Christelijk rekenen, Christelijk tekenen, Christelijk handwerken moeten gaan spreken. Zomin we van Christelijk fietsen, koken, naaien spreken in de dagelijkse levenspraktijk, behoeven we dat ten opzichte van rekenen, tekenen, handwerken te doen. Als we maar tegenover allerlei ketterse gevoelens (neutraliteits-idee; de dwaling van hen, die rekenen en dergelijk werk niet in verband durven te zetten met ons Christgeloof, en die slechts van het menselijke, de humaniteit, in verband met dit soort werk spreken; de Roomse verbinding van rekenen enz. met het geloof) het Christelijk karakter van alle schoolarbeid vasthouden.

Opm. II: Zie bij deze twee artikelen vooral: A. Janse: Het eigen karakter der Chr. School.

J. L. STRUIK.